

خبرنامه هفتگی

مدیریت تعارض منافع

شماره پنجاه و یکم - ۵ تا ۱۱ تیر ۱۴۰۰

مرکز توانمندسازی حاکمیت و جامعه جهاد دانشگاهی
۱۲ تیر ۱۴۰۰

بنام خداوند جان و آفریننده

خبرنامه هفتگی مدیریت تعارض منافع

شماره پنجاه و یکم - ۵ تا ۱۱ تیر ۱۴۰۰

مجموعه مطالعه و پایش تعارض منافع در ایران - ۵۱

مرکز توانمندی سازی حاکمیت و جامعه جهاد دانشگاهی

۱۲ تیر ۱۴۰۰

فهرست مطالب

- درآمد: سازمان نظام مهندسی ساختمان بر سر دوراهی منافع متعارض..... ۲
- ویژگی قوه قضاییه مطلوب؛ عدم ورود به حوزه تعارض منافع..... ۸
- تعارض منافع، بستر بسیاری از جرائم اقتصادی است..... ۸
- حل تعارض منافع، ایجاد شفافیت و بهبود حکمرانی در بانک‌های تجاری..... ۹
- دلایل واهی مخالفان آیین نامه جدید تاسیس داروخانه‌ها..... ۹
- حل مشکل تعارض منافع اعضای هیئت مدیره سازمان نظام مهندسی..... ۱۰
- دستورالعمل تعارض منافع سازمان‌های نظام مهندسی برقرار است..... ۱۰
- تعارض منافع بین موسسین مدارس غیرانتفاعی موج می‌زند..... ۱۰
- از دستورالعمل تعارض منافع تا فشار افراد بر اعضای شورای انتظامی..... ۱۱
- رد صلاحیت گسترده اعضای هیئت مدیره نظام مهندسی در راه است؟..... ۱۲
- تعارض منافع در زنجیره فولاد رفع شود..... ۱۲
- بخشنامه وزیر توان سلب حقوق قانونی مهندسان نظام مهندسی را ندارد..... ۱۳
- توجه به تعارض منافع در طرح اصلاح قانون تاسیس مدارس غیردولتی..... ۱۴
- مفاهیم پایه‌ای تعارض منافع در نظام حکمرانی..... ۱۴
- نظام بانکی دچار تعارض منافع سیستماتیک است..... ۱۵
- فربه کردن مدارس غیر دولتی به قیمت تضعیف مدارس دولتی..... ۱۵
- اصل تعارض منافع در انتصابات به صورت جدی مدنظر قرار گیرد..... ۱۶
- مدیریت تعارض منافع، پیش‌نیاز تحقق عدالت در سلامت..... ۱۶
- دولت جدید به تعارض منافع در نظام سلامت پایان می‌دهد؟..... ۱۷
- لغو شرط استعفا در زمان ثبت نام برای شاغلان دستگاه‌های نظارتی و اجرایی..... ۱۷
- پیامدهای تعارض منافع در سطوح فردی، سازمانی و اجتماعی..... ۱۸
- لایحه مدیریت تعارض منافع، لایحه‌ای فراجناحی..... ۱۹
- محتوای چند رسانه‌ای تعارض منافع..... ۱۹
- تحلیل فضای مجازی: ناتوان در اقناع جامعه نگران از تعارض منافع..... ۲۰

درآمد: سازمان نظام مهندسی ساختمان بر سر دوراهی منافع متعارض مناسبات حکومت و جامعه در بطن منافع متعارض

کمال رضوی

نهمین دوره انتخابات هیئت مدیره سازمان‌های نظام مهندسی ساختمان کشور در پیش است و متعاقب این انتخابات، در سال آینده انتخابات شورای مرکزی سازمان نظام مهندسی کشور هم برگزار خواهد شد. شاید طی سالیان اخیر هیچ پرونده تعارض منافی به اندازه‌ی مسئله تعارض منافع در سازمان نظام مهندسی حواشی و مناقشه خلق نکرده باشد. در این تحلیل کوتاه، این موضوع را شاهد مثالی از تعارضات درون جامعه می‌گیرم و سعی می‌کنم استدلال کنم چگونه تعارضات درون جامعه می‌تواند منجر به سرریز این تعارضات در درون حاکمیت نیز شده و به تشدید سوءاستفاده و فسادهای ریز و درشت منجر شود. در نهایت استدلال می‌کنم که چرا همین یک نمونه می‌تواند به خوبی پیچیدگی روابط حاکمیت و جامعه را نشان داده و ما را از تحلیل‌های مالوف و رایجی که جامعه و حکومت را به مثابه خیر و شر یا حق و باطل بر ساخت می‌کنند، به سمت تحلیلی که حکومت را در بطن روابط پیچیده قدرت و شبکه منافع درون جامعه می‌نشانند، رهنمون می‌سازد.

هنگامی که در ۵ بهمن ۱۳۹۶ وزیر وقت راه و شهرسازی دستورالعمل «منع پذیرش و یا قبول منافع متعارض در ارایه خدمات مهندسی ساختمان» را امضای می‌کرد، احتمالاً تصور نمی‌کرد که این بخشنامه چه جبهه‌ی گسترده‌ای علیه او در یکی از فراگیرترین نهادهای حرفه‌ای کشور یعنی سازمان نظام مهندسی و ارکان مختلف حاکمیت ایجاد کند. این بخشنامه به زودی به موضوعی برای مناقشه‌ی وزیر با کمیسیون عمران مجلس و سازمان نظام مهندسی کشور بدل شد. در اولین بند از این بخشنامه ۴ بندی تصریح شده بود:

«در جهت ارتقای سلامت اداری رعایت اخلاق حرفه‌ای و حفظ حقوق شهروندی، مستفاد از ماده ۴ قانون نظام مهندسی و کنترل ساختمان مصوب سال ۱۳۷۴، در اجرای ماده ۱۲۳ آیین نامه اجرایی قانون نظام مهندسی و کنترل ساختمان مصوب سال ۱۳۷۵ و نظر به بند ۵ ماده ۲ مکرر آیین نامه مذکور، اصلاحی سال ۱۳۹۴ که مقرر می‌دارد: «اشخاص (حقیقی یا حقوقی) در ارائه خدمات مهندسی ساختمان باید از تکفل همزمان اموری که زمینه و موجبات نمایندگی یا قبول منافع متعارض را فراهم آورد اجتناب نمایند»، دارندگان پروانه اشتغال به کار در هر یک از رشته‌های هفت گانه مندرج در قانون مذکور، اعم از اصلی یا مرتبط و در هر پایه که همزمان در دستگاه‌ها و نهادهای نامبرده در جدول پیوست این دستورالعمل تحت هر عنوان «مسئولیت بررسی یا تایید نقشه یا امور مربوط به کنترل ساختمان» را عهده دارند، نباید از پروانه اشتغال به کار در صلاحیت‌های مندرج در ظهر پروانه خود و امتیازهای ناشی از آن که مسئولیت‌های پیش گفته را دارند، استفاده کنند.»

در ادامه‌ی این دستورالعمل اسامی ۹ دستگاه و زیرمجموعه‌های آن‌ها به عنوان «برخی از مصادیق» بخشنامه احصا شده بود. کشمکش بر سر مفاد این بخشنامه پیشتر در گزارش‌های مرکز توانمندسازی و دیگر رسانه‌ها مورد بحث و تحلیل قرار گرفته است. به طور خلاصه ماجرا از این قرار بود که برخی افراد که در دستگاه‌های دولتی و عمومی نظیر شهرداری‌ها، وزارت راه و شهرسازی، شوراهای شهر و روستا، وزارت‌های نفت و نیرو کشور و ... دارای پست دولتی بودند، همزمان با موقعیت دولتی، به استفاده از پروانه فعالیت مهندسی و ارائه خدمات مهندسی ساختمان می‌پرداختند. نتیجه‌ی این امر، اشکال و موقعیت‌های پیچیده‌ای از تعارض منافع از قاعده‌گذاری برای خود، نظارت بر خود، اشتغال بیرونی و روابط خویشاوندی بود.

از منظر منتقدان این دستورالعمل در نظام مهندسی، این اقدام مداخله‌ی دولت در فعالیت یک نهاد حرفه‌ای فراگیر است که از جمله نهادهای دیرپای مدنی و صنفی در ایران محسوب می‌شود و در نهایت منجر به تضعیف استقلال، منابع مالی و سازوکارهای درونی این نهاد حرفه‌ای می‌شود. اما از منظر تدوین‌کنندگان دستورالعمل، این اقدام گامی در راستای حفاظت از حقوق شهروندی، مبارزه با منافع متعارض و اعمال حق حاکمیت و تنظیم‌گری دولت در جهت تحقق استانداردهای حرفه‌ای بود.

کشمکش‌های مداوم بر سر اجرای این دستورالعمل - احضار وزیر به مجلس، شکایت به دیوان عدالت اداری و ... - نهایتاً نتوانست حیثیت حقوقی دستورالعمل مذکور را از بین برده و آن را ملغاً سازد، اما در عمل به خنثی‌سازی دستورالعمل و بی‌خاصیت شدن آن منجر شد. چنانکه طی سالیان اخیر مکرراً مواردی از بروز تعارض منافع و نقض دستورالعمل در نظام مهندسی استان‌های مختلف رسانه‌ای شده و افشا می‌شد. تنها پس از افشای این موارد معدود بود که تمهیداتی برای جلوگیری از آن‌ها اندیشیده شده و فرد متخلف وادار به استعفای از سمت دولتی یا کناره‌گیری از عضویت در هیئت مدیره نظام مهندسی استان می‌شد. در همین ماه‌های اخیر در خبرنامه‌ی هفتگی تعارض منافع اخباری از بروز این موقعیت در نظام مهندسی استان کردستان (رئیس شورای شهر قروه)، نظام مهندسی آذربایجان شرقی (سرپرست سازمان فناوری شهرداری تبریز) و ... منتشر شد که از جمله مواردی بود که افشا و تحت پیگرد و بررسی قرار گرفته بود. اما این موارد بر اساس گفته‌ی منابع موثق تنها نوک قله کوه یخ تعارض منافع در نظام مهندسی است. علی‌رغم دستورالعمل و تهدید به برخورد انتظامی با متخلفان، شواهد حاکی از آن است که بسیاری از اعضای هیئت مدیره نظام مهندسی استان‌ها علی‌رغم منع قانونی، به مفاد دستورالعمل وقعی ننهادند و به اشتغال همزمان در نظام مهندسی و استفاده از پروانه‌ی مهندسی و سمت‌های مدیریت خود یا خویشان ادامه دادند.

اکنون در آستانه‌ی برگزاری انتخابات هیئت مدیره نهمین دوره‌ی نظام مهندسی ساختمان، بار دیگر مناقشه‌ها بر سر این بخشنامه بالا گرفته است. یک سوی قضیه طیف گسترده‌ای از مهندسان ساختمان هستند که یا در قالب نظام مهندسی متشکل نیستند و منافی از تداوم وضعیت فعلی ندارند یا بر اساس اخلاق و وظیفه‌ی شهروندی، تداوم منافع متضاد در نظام مهندسی را خلاف اصول حرفه‌ای فعالیت صنف خود قلمداد می‌کنند؛ در سوی دیگر، طیفی از اعضای

نظام مهندسی هستند که تحت لوای صیانت از استقلال و خودمختاری نظام مهندسی و حفظ حقوق اعضای صنف به مقاومت در برابر اجرای دستورالعمل پرداخته و در حال اعمال فشار و ریزنی برای توقف دستورالعمل در روند ثبت نام کاندیداها هستند.

این صف آرایی تا اینجا ارتباطی با حاکمیت ندارد: نوعی صف آرایی میان دو گروه از یک صنف و در بطن جامعه حول منافع و اخلاق حرفه‌ای است. نقش حاکمیت در این میان در وضعیت مطلوب این است که به مثابه میانجی و واسط بی طرف وارد شده و در جهت اعمال استانداردهای حرفه‌ای و حفاظت از حقوق شهروندان و پیشگیری از فساد، به تنظیم‌گری و اعمال حاکمیت پردازد.

اما ایفای چنین نقشی توسط حاکمیت چندجزیره‌ای و بوروکراسی ناکارآمد و چندپاره امکان‌پذیر نیست. در گذر زمان، میان بخش‌هایی از نهادهای حرفه‌ای و بوروکراسی، منافع متقابل و تقویت‌کننده‌ای شکل گرفته و به نوعی توافق نانوشته برای تسهیم منافع می‌انجامد؛ به گونه‌ای که هم نهاد حرفه‌ای متشکل از منفعت حاصل از این ائتلاف و همراستایی منتفع می‌شود و هم بخش‌هایی از نظام اداری امتیازهایی در نهاد حرفه‌ای مذکور کسب می‌کنند؛ بگذریم از اینکه اساساً در نتیجه‌ی پدیده‌ی درب‌های گردان و اشتغال بیرونی، برخی افراد هم‌زمان که در سیستم اداری به سوق دادن قواعد در راستای منافع شخصی و گروهی خود مشغولند، از حیاط خلوت کسب‌وکار خصوصی به درو کردن عواید این امر می‌پردازند. نتیجه‌ی این همراستایی نامیمون میان بخشی از نهادهای متشکل جامعه و حکومت، تضییع حقوق بخش وسیعی از شهروندان غیرمتشکل و همچنین طیفی از اعضای صنف است که ذینفوذان مذکور در صنف و نهاد حرفه‌ای، منافع آن‌ها را «نمایندگی» نمی‌کنند.

این قصه نه فقط در حوزه‌ی شهرسازی و مهندسی ساختمان، که در آموزش و سلامت و بانکداری و صنعت و بازرگانی و ... اشاعه یافته و سبب شده حکومت به تسخیر منافع گروه‌های ذینفعی درآید که گرچه بخش متشکلی از جامعه و نمادی از مدنیت محسوب می‌شوند، اما به سبب ضعف و ناتوانی حاکمیت در اعمال تنظیم‌گری و همچنین ضعف بخش‌های غیرمتشکل جامعه، پیوسته از منافع حاصل از تشکل‌یافتگی خود برخوردار شده و دیگران را متضرر می‌سازند. پیامد این وضعیت تشدید نابرابری و فقر در درازمدت است؛ چنانکه فقر آموزشی، فقر سلامت و بهداشت، فقر تسهیلات مالی، فقر درآمدی و ... همگی با همین سازوکار و روند قابل توضیح است.

نظریه‌ی مالوفی که بر شکاف دولت - ملت صحنه می‌گذارد، این آرایش و روابط میان جامعه و حکومت را به شکل دیگری تصویر و تفسیر می‌کند: مطابق تحلیل رایج، تسری تعارض منافع در جامعه، سازوکار عامدانه و اندیشیده‌ی حاکمیت برای توزیع رانت و امتیاز در میان حامیان و هواداران خود است. به عبارت دیگر، حاکمیت با علم به این وضعیت و در ائتلاف طبقاتی با این گروه‌های ذینفع، منافع را به سمت آن‌ها سوق داده و در قبال این امر، از آن‌ها اطاعت و وفاداری سیاسی می‌خرد و پایگاه اجتماعی خود را تحکیم می‌کند.

اما اگر از این چشم‌انداز مالوف فاصله گرفته و روند تکوین و توسعه‌ی نهادهای حرفه‌ای نظیر سازمان نظام پزشکی، کانون وکلای دادگستری، نظام مهندسی ساختمان، اتاق بازرگانی و ... را پیش روی آوریم، درمی‌یابیم که این نهادها به عنوان ارکان جامعه‌ی مدنی همواره در تئوری و اندیشه‌ی کسانی که از تحلیل فوق دفاع می‌کنند تقدیس شده‌اند و بخشی از شاکله‌ی جامعه‌ی مدنی محسوب می‌شوند. پس چگونه ممکن است که جامعه‌ی مدنی را دنباله‌ای از بوروکراسی حاکمیت و محل خرید و فروش اطاعت و وفاداری سیاسی در ازای توزیع امتیاز قلمداد کنیم؟ نتیجه‌ی ناخواسته‌ی این تحلیل این است که مطابق تئوری گرامشی، جامعه‌ی مدنی را نیز بخشی از هژمونی طبقه‌ی حاکم در قدرت قلمداد کنیم.

اما شواهد تجربی دیگر خلاف این بر ساخت از دولت و جامعه‌ی مدنی را نشان می‌دهد. موارد متعددی را می‌توان مثال زد که دولت‌ها در راستای اعمال اصلاحات مالی، اقتصادی و اداری کوشیده‌اند نهادهای مذکور را محدود کرده و قواعدی برای آن‌ها تنظیم کنند، اما با مقاومت یکپارچه‌ی این نهادها دولت ناگزیر از عقب‌نشینی شده است. چنانکه در جریان اعمال قانون مالیات بر ارزش افزوده با اعتصاب و تعطیلی صنفی طلافروشان (مهر ۱۳۸۷) دولت اجرای قانون را به تعویق انداخته و در نهایت با بازبینی در آن، به شکلی منافع گروه‌های متشکل اعتصاب‌کننده را تامین کرد. سرنوشت دستورالعمل منع منافع متعارض در نظام مهندسی هم شاهد دیگری از همین قاعده است. بنابراین باید برای جامعه و نهادها و تشکل‌های حرفه‌ای و صنفی که درون آن شکل گرفته، شانیت کنشگری مستقل و خودمختاری در پیگیری و تعقیب منافع صنفی قائل شد.

چه چیز نهادهای حرفه‌ای مذکور را در اعمال منویات و پیگیری منافع خود قرین با توفیق می‌کند؟ پاسخ در وهله‌ی اول، در جبهه‌ی سازمان‌یافتگی و بسیج منابع و امکانات توسط این نهادها است. در وهله‌ی دوم پیوند و ائتلاف این نهادها با بخش‌های از بوروکراسی چندپاره ذیل حاکمیت ضعیف است. برخلاف تصور قدرقدرتی که از لویاتان حکومت مطلقه ساخته می‌شود، حکومت در قبال منافع گروه‌های متشکل، غالباً ناتوان و مستاصل است و ناگزیر از اعطای امتیاز برای پرهیز از تضاد مزمن با این گروه‌هاست. شکاف و منازعه‌ی نخبگان سیاسی درون حکومت نیز به این روند دامن می‌زند؛ چرا که جناح‌های سیاسی درون قدرت برای ایجاد پیوند و ائتلاف با بخش‌های متشکل جامعه به بده و بستان با آن‌ها می‌پردازند.

اکنون پرسش این است که راه حل این بحران درهم‌تنیدگی منافع گروه‌های ذینفع با بخش‌های از حاکمیت چیست؟ یکی از پاسخ‌های رایج، پاسخ اقتدارگرایانه است: باید مقاومت نهادهای متشکل درون جامعه که به اعمال فشار بر حکومت و تقابل با تنظیم‌گری دولت می‌پردازند با سرکوب و بگیر و ببند یا با نهادسازی موازی در هم شکسته شود؛ یا با نفوذ از انتخابات این نهادها و تسری الگوی رصلاحیت از نهادهای حاکمیتی به نهادهای مدنی به جرح و تعدیل در این نهادها پرداخت.^۱ چنانکه کوشیده می‌شود در مقابل کانون وکلای دادگستری که عامل انحصار در وکالت پنداشته

۱. به ادبیات خبرگزاری تسنیم در مورد نظام مهندسی دقت کنیم: «پس از استعفای وزیر سابق راه و شهرسازی، اعضای هیات مدیره نظام مهندسی ساختمان استانها به این بخشنامه عمل نکرده و اقدام به انجام خدمات مهندسی کردند. این در حالی است که وزارت راه و

می‌شود، مرکز وکلای قوه‌ی قضاییه ساخته شود، در مقابل سازمان نظام پزشکی، سازمان بسیج جامعه پزشکی کشور ایجاد شود و ... موازی‌سازی راهکار اقتدارگرایانه مالوف برای رها کردن خود از شر نهادهای مدنی و حرفه‌ای مستقل در بخشی از نخبگان حکومتی بوده است. اما طبیعی است که این راهکار به هزینه‌ی تضعیف جامعه‌ی مدنی و تشدید تعارض‌ها در جامعه منجر می‌شود. در واقع، حکومت به جای ایفای نقش میانجی بی‌طرف می‌کوشد سازمان‌های مدنی مستقل را با ایجاد سازمان‌های دست‌پرورده و خودی، بی‌خاصیت سازد.

راهبرد اقتدارگرایانه طبعاً سودبخش نیست. وجود نهادهای حرفه‌ای و مدنی برای نمایندگی منافع گروه‌ها و اقشار اجتماعی ضرورتی اجتناب‌ناپذیر برای توسعه و رفاه کشور است. در غیاب نهادهای مستقل که توان مقاومت در مقابل تنظیم‌گری حکومت را داشته باشند، در هنگام سیاستگذاری خطای حکومت، جامعه‌ی مسطح و توده‌وار یارای تصحیح مسیر حاکمان را ندارد، اخلاق حرفه‌ای و همبستگی‌های چندلایه و شبکه روابط چندگانه درون جامعه و حوزه‌ی مدنی تضعیف و مضمحل می‌شوند و در نتیجه‌ی تضعیف جامعه، حکومت نیز با تشدید بحران مشروعیت و نمایندگی مواجه می‌شود.

بنابراین پاسخ را باید در راهبرد دیگری جستجو کرد که در این مجال فرصت تفصیل آن نیست: تشکل یافتن بخش‌های محذوف جامعه و حرکت تدریجی اجزا و ارکان مختلف حکومت از ائتلاف با گروه‌های ذینفع به ایفای نقش تنظیم‌گری بی‌طرفانه. تنظیم‌گری بی‌طرفانه آرمانی بود که وبر در ایدئال تایپ دیوانسالاری ترسیم می‌کرد. این «بی‌طرفی» اغلب امری بحرانی و ناممکن قلمداد می‌شود. اما با احیای همان ویژگی‌های سنخ آرمانی وبر، قرار گرفتن حکومت در این افق ناممکن نیست. بوروکراسی بالغ و خودمختار، می‌تواند و باید به چنین جایگاه تنظیم‌گرانه‌ای دست یابد که فارغ از تغییر و تحولات و منازعات سیاسی در نخبگان حکومتی، منافع گروه‌های متعارض را هماهنگ سازد.

با برگشت به مسئله‌ی انتخابات پیش روی نظام مهندسی، می‌توان این انتخابات را آزمونی برای ارتقای نهادهای حرفه‌ای و صنفی در ایران نیز در نظر گرفت: آیا سازمان نظام مهندسی در مقابل حکم عقلایی مدیریت منافع متعارض و پرهیز از امتیازجویی بخشی از اعضای خود، استانداردهای حرفه‌ای را به صورت خودخواسته اعمال کرده و گامی در راستای بلوغ این نهاد حرفه‌ای فراگیر و با قدمت چند دهه‌ای در تاریخ ایران برمی‌دارد؟ یا با پافشاری بر منافع متعارض برخی اعضا، تصویری از جامعه‌ی مدنی و نهادهای حرفه‌ای نابالغ و هم‌سنخ با منفعت‌طلبی بخش‌هایی از سیستم اداری را به نمایش می‌گذارد؟ این دوره‌ی انتخاب کلیدی و حساس برای یکی از قدیمی‌ترین و متشکل‌ترین نهادهای حرفه‌ای ایران است.

شهرسازی در دور نهم انتخابات هیئت مدیره به دنبال آن است که اعضای هیئت مدیره‌ای را که چه به صورت شخص حقیقی یا حقوقی از سال ۹۷ به این سو بخشنامه منافع متعارض را رعایت نکرده اند در انتخابات آتی رد صلاحیت کند.»
تعبیر «ردصلاحیت» به صورت اتفاقی در اینجا سربرنیابورده است؛ حکایت از ناخودآگاه پنهان رویکرد اقتدارگرایانه برای تسری ردصلاحیت از نهادهای حاکمیتی به نهادهای حرفه‌ای و مدنی دارد.

گزیده اخبار، تحلیل‌ها و گزارش‌های هفته گذشته در حوزه تعارض منافع به این شرح است:

علی اسکندری، رئیس اداره پیشگیری از جرایم اقتصادی قوه قضاییه، تصریح کرد بستر جرم‌های اقتصادی تعارض منافع است و به همین دلیل در سند تحول قضایی به این مسئله توجه شده است.

احمد خرم، رییس سازمان نظام مهندسی ساختمان، خبر داد وزیر راه و شهرسازی قول داده تا بخشنامه قبلی در محرومیت اعضای هیئت مدیره برای اجرای پروژه‌های ساختمانی را مرتفع کند و قطعا تا انتخابات دوره هشتم این نامه لغو خواهد شد تا زمینه برای ورود افراد متخصص به حوزه کاری بهتر فراهم می‌آید.

محمد اسلامی، وزیر راه و شهرسازی با تکذیب تغییر دستورالعمل تعارض منافع در سازمان‌های نظام مهندسی ساختمان، گفت: با توجه در پیش بودن نهمین دوره انتخابات هیئت مدیره سازمان‌های نظام مهندسی ساختمان کشور، مسئله مهم تعارض منافع در سازمان‌ها با دقت بسیار بالا مورد بررسی قرار خواهد گرفت.

در آستانه برگزاری نهمین دوره انتخابات هیئت مدیره سازمان‌های نظام مهندسی ساختمان کشور علی محمد عبدی قهرودی، رئیس دستگاه نظارت بر انتخابات نظام مهندسی ساختمان طی نامه‌ای به ادارات راه و شهرسازی استان‌ها خواستار ارائه کارکرد اعضای هیئت مدیره سازمان‌های نظام مهندسی شده است.

دفتر توسعه مهندسی ساختمان وزارت راه و شهرسازی در ابلاغیه‌ای به مدیران کل راه و شهرسازی استان‌های سراسر کشور، از لغو شرط استعفا در زمان ثبت نام برای اعضای شاغل در دستگاه‌های نظارتی و اجرایی، خبر داد. بر این اساس، اعضای مشمول بخشنامه اعلام مصادیق تعارض منافع، می‌توانند با ارایه تعهدنامه رسمی محضری در انتخابات، ثبت نام کنند.

علیرضا منادی سفیدان، رئیس کمیسیون آموزش مجلس در جریان بررسی طرح اصلاح موادی از قانون تاسیس و اداره مدارس و مراکز آموزشی و پرورشی غیردولتی تصریح کرد در این اصلاحیه به مرتفع کردن مسئله تعارض منافع در تاسیس مدارس غیردولتی توجه شده است.

مرکز توانمندسازی حاکمیت و جامعه جهاد دانشگاهی - ۱۲ تیر ۱۴۰۰

ویژگی قوه قضائیه مطلوب؛ عدم ورود به حوزه تعارض منافع

حسن پورباقرانی (عضو هیئت علمی گروه حقوق دانشگاه اصفهان) - ۵ تیر ۱۴۰۰
 ◀ تعارض منافع در حوزه قضایی

ویژگی قوه قضائیه مطلوب را پرهیز از منافع شخصی و ورود به حوزه تعارض منافع است. اگر مردم احساس کنند قوه قضائیه در بزنگاه‌ها منافع شخصی خود را دنبال می‌کند، به آن اعتماد نمی‌کنند. بعضاً قوانینی در ارتباط با قوه قضائیه وجود دارد که هر چند مصوب مجلس است، ولی امکان دارد با نگاه منفعت شخصی تدوین شده باشد، مثل قانونی که بر مبنای آن قضات بازنشسته می‌توانند وکیل دادگستری شوند، ولی چرا باید چنین قانونی وجود داشته باشد و کسی که در روزگار بازنشستگی باید دنبال یک زندگی همراه با آرامش باشد، جای یک جوان جویای کار و خواهان تشکیل زندگی را بگیرد؟ اینجا ممکن است پای منافع شخصی و تعارض منافع در میان باشد و به نظر چنین قانونی واقعاً شایسته کشوری چون ایران با این همه فارغ‌التحصیلان بیکار حقوق نیست. مضافاً که این قانون توالی فاسد زیادی از جمله تلقین احساس بی‌عدالتی هم دارد، مثلاً کسی مورد ظلم واقع می‌شود و از عامل آن شکایت می‌کند، عامل ظلم هم وکیلی می‌گیرد که قاضی دادگستری بوده، آن وقت احساسی که به آن شخص مظلوم دست می‌دهد، این است که این وکیل قبلاً قاضی بوده و با همه زوایا و جوانب قوانین و قوه قضائیه آشناست، در نتیجه ممکن است اعمال نفوذ کند و من به حق خود نخواهم رسید. دقت شود من معتقد نیستم که وکیل با سابقه قضایی خدای ناکرده اعمال نفوذ می‌کند، بحث احساس عدم اعتماد است که به طرف دیگر پرونده منعکس می‌شود و همین احساس کافی است تا بی‌اعتمادی به قوه قضائیه فراگیر شود و همه این‌ها باید ما را به سمت‌وسوی اصلاح این قوانین ببرد.

📞 خبرگزاری ایکننا

تعارض منافع، بستر بسیاری از جرائم اقتصادی است

علی اسکندری (رئیس اداره پیشگیری از جرایم اقتصادی قوه قضائیه) - ۶ تیر ۱۴۰۰
 ◀ کلیات تعارض منافع

اداره پیشگیری از جرایم اقتصادی قوه قضائیه چهار برنامه تخصصی در حوزه برنامه‌های سند تحول قضایی دارد که اجرای هیچ کدام از آنها مربوط به سال ۱۴۰۰ نیست، اما در مواردی با سایر اداره‌ها به عنوان همکار در حال فعالیت است که باید به زودی شاهد خروجی آنها باشیم که از جمله این موارد فعالیت در حوزه تعارض منافع و حقوق رقابت و مسائلی از این دست است. تعارض منافع موردی است که به صورت عام در تمام جرایم اقتصادی مطرح می‌شود. مدیریت تعارض منافع یکی از مهم‌ترین عوامل در پیشگیری از جرایم اقتصادی است یعنی فرد را در شرایطی قرار ندهیم که بین منافع شخصی و منافع عمومی یکی را انتخاب کند. ما می‌توانیم تعداد ناظران را زیاد کنیم اما این سیستم‌ها خود منبع فساد هستند یعنی هرچه تعداد ناظران را زیاد کنیم باز هم امکان فساد در آن وجود دارد. اگر تعارض منافع را مدیریت کنیم یعنی بسترفساد را از بین ببریم قاعدتاً دیگر نیازی به تعداد زیادی ناظر نداریم چون بستر وقوع جرم از بین رفته است. بستر جرم‌های اقتصادی تعارض منافع است.

📞 خبرگزاری صدا و سیما

حل تعارض منافع، ایجاد شفافیت و بهبود حکمرانی در بانک‌های تجاری

پایگاه خبری مشرق - ۵ تیر ۱۴۰۰

◀ تعارض منافع در نظام بانکی

به زعم برخی منتقدین، طرح جدید بانک مرکزی مجلس از مهم‌ترین مسئله نظام بانکی یعنی خلق پول بی‌ضابطه بانک‌های خصوصی غفلت کرده است. این در حالی است که اتفاقاً یکی از مهم‌ترین امتیازات این طرح، حل تعارض منافع، عدم شفافیت، بهبود حکمرانی بانکی و کنترل بانک‌های خصوصی است.

یکی از مشکلاتی که در ساختار فعلی بانکی باعث می‌شود نهادهای ناظر جلوی اقدامات خطرناک و خلق پول بانکی بی‌ضابطه را نگیرند وجود تعارض منافع است. در قوانین فعلی نظارت بر بانک‌ها وظیفه معاون نظارتی بانک مرکزی است اما مشکل این است که معاون نظارتی یا حتی رئیس کل خیلی مواقع پس از اتمام دوره خود به بانک‌های خصوصی می‌روند و پست و مقام می‌گیرند لذا این خطر جدی وجود دارد که آنان برای به دست آوردن دل دوستان آینده (!) خود و گرفتن پست و مقام مناسب در بانک‌های خصوصی، با آن‌ها مدارا کنند و تخلفاتشان را دیر گزارش دهند مثلاً وقتی نسبت کفایت سرمایه از حدی کمتر می‌شود باید بلافاصله یا بانک تعطیل شود یا اینکه بانک‌ها را مجبور کنیم که سرمایه بیاورند اما تسامح در محاسبه ضرر، تسامح دریافت گزارش‌ها، اقدام دیرهنگام و... باعث می‌شود که ضرر انباشته بانک‌ها بیشتر از سرمایه آن‌ها بشود و نظام بانکی دچار مشکل شود.

طرح فعلی مرکز پژوهش‌ها تمرکز زیادی روی حل تعارض منافع در مدیریت نظام پولی کشور داشته است. در بند ۱۰ ماده ۱۰، اعضای هیات عالی تا سه سال بعد از اتمام دوره خود حق همکاری با اشخاص تحت نظارت خود را نخواهند داشت. این بند به این معناست که برخلاف گذشته مثلاً معاون نظارتی نمی‌تواند بعد از اتمام دوره فعالیت خود مدیرعامل بانک خصوصی شود. علاوه بر این‌ها طبق بند پ همین ماده همسر و فرزندان هیات عالی نباید سهامدار، عضو هیات مدیره، هیات عامل یا مشاور «اشخاص تحت نظارت» باشند. در مجموع به نظر می‌رسد قانون اخیر گام‌های بلندی برای کاهش تعارض منافع در ساختار نظارت و حکمرانی بانکی برداشته است که حقیقتاً نقش زیادی در کنترل نقدینگی بانک‌های خصوصی دارد.

🔗 مشرق نیوز

دلایل واهی مخالفان آیین نامه جدید تاسیس داروخانه‌ها

محسن زنگنه (عضو کمیسیون ویژه جهش تولید) - ۷ تیر ۱۴۰۰

◀ تعارض منافع در حوزه سلامت و درمان

محسن زنگنه عضو کمیسیون برنامه و بودجه و عضو کمیسیون ویژه جهش تولید مجلس شورای اسلامی پیرامون مزایای آیین نامه جدید داروخانه‌ها و پرهیز از هرگونه تعلل در اجرای آن گفت: متأسفانه در کشور ما بحث تعارض منافع افراد بسیار بالاست و در همه بخش‌ها و دستگاه‌ها به چشم می‌خورد. تعارض منافع در حوزه‌های مختلف، از سردفتراری تا کانون وکلا و حتی داروخانه‌ها که با جان و زندگی مردم ارتباط دارد، موجب شده است که مشکلات فراوانی برای مردم و اقتصاد ایجاد شود، رفع انحصار و جلوگیری از تعارض منافع در کمیسیون جهش تولید دنبال می‌شود تا بتوان بزودی همه‌ی این تعارض‌ها را لغو کرد.

🔗 اقتصاد آنلاین

حل مشکل تعارض منافع اعضای هیئت مدیره سازمان نظام مهندسی^۱

احمد خرم (رئیس سازمان نظام مهندسی ساختمان) - ۶ تیر ۱۴۰۰
 ◀ تعارض منافع در حوزه مسکن و شهرسازی

مهندس خرم از حل مشکل تعارض و منافع سازمان نظام مهندسی و اعضای هیئت مدیره خبر داد و اضافه کرد: قرار شده مشکل به وجود آمده در این حوزه رفع شود چرا که ما نمی‌خواهیم افراد متخصص از ورود به حوزه تخصصی منع شوند و وزیر راه و شهرسازی قول داده تا بخشنامه قبلی در محرومیت اعضای هیئت مدیره برای اجرای پروژه‌های ساختمانی را مرتفع کنند. قطعاً تا انتخابات دوره هشتم این نامه لغو خواهد شد و زمینه برای ورود افراد متخصص به حوزه کاری بهتر فراهم می‌آید.

در همین حال، رئیس سازمان نظام مهندسی ساختمان استان اردبیل به موضوع تعارض و منافع به وجود آمده در سازمان گفت: باقول مساعد رئیس سازمان نظام مهندسی قرار شد این بخشنامه به زودی ملغی شده و همه متخصصان در حوزه‌های مختلف بتوانند کار اجرایی و عملیاتی را انجام دهند. هر چند طرح موضوع و نامه‌های ارسالی در فضای مجازی منتشر شده اما تاکنون بخشنامه‌ای به سازمان نظام مهندسی ساختمان استان اردبیل ابلاغ نشده و ما قطعاً بر اساس دستورالعمل‌های ابلاغی از سوی سازمان سعی خواهیم کرد مسائل و موضوعات را به جد پیگیری کنیم. سازمان نظام مهندسی

دستورالعمل تعارض منافع سازمان‌های نظام مهندسی برقرار است

محمد اسلامی (وزیر راه و شهرسازی) - ۹ تیر ۱۴۰۰
 ◀ تعارض منافع در حوزه مسکن و شهرسازی

وزیر راه با تکذیب تغییر دستورالعمل تعارض منافع در سازمان‌های نظام مهندسی ساختمان، گفت: برای بررسی صلاحیت اعضای هیئت مدیره‌ها، ثبت‌نام انتخابات تمدید شد. یکی از خواسته‌های جامعه مهندسان کشور طی سال‌ها اخیر نظارت بر اجرای عدالت و احقاق حقوق آنها در کارهای مهندسی بوده است. در این راستا با توجه در پیش بودن نهمین دوره انتخابات هیئت مدیره سازمان‌های نظام مهندسی ساختمان کشور، مسئله مهم تعارض منافع در سازمان‌ها با دقت بسیار بالا مورد بررسی قرار خواهد گرفت.

 خبرگزاری تسنیم

تعارض منافع بین موسسین مدارس غیرانتفاعی موج می‌زند

سید ناصر موسوی لارگانی (نماینده مردم فلاورجان) - ۸ تیر ۱۴۰۰
 ◀ تعارض منافع در حوزه آموزش عمومی

موسسین مدارس غیرانتفاعی شهریه‌های کلان از والدین می‌گیرند ولی حقوقی معلمین شاغل در این مدارس را بر اساس حق و قانون نمی‌دهند. متأسفانه تعارض منافع در بین موسسین مدارس غیرانتفاعی موج می‌زند.

 جامعه خبری - تحلیلی الف

۱. این خبر با توجه به متن و تاکید به در پیش بودن انتخابات هشتمین دوره نظام مهندسی احتمالاً آرشویی بوده و سایت سازمان نظام مهندسی به بازنشر آن اقدام کرده است.

از دستورالعمل تعارض منافع تا فشار افراد بر اعضای شورای انتظامی

خبرگزاری تسنیم - ۱۱ تیر ۱۴۰۰

◀ تعارض منافع در حوزه مسکن و شهرسازی

با نزدیک شدن به ایام برگزاری انتخابات هیئت مدیره سازمان‌های نظام مهندسی کشور، فعالیت‌ها برای دور زدن دستورالعمل تعارض منافع وزارت راه و شهرسازی توسط عده‌ای از اعضای کنونی هیئت مدیره‌ها افزایش یافته است. وزیر راه و شهرسازی تاکید ویژه‌ای بر پرهیز از تعارض منافع در سازمان نظام مهندسی داشته و دارد. گرچه برخی از نزدیکان رئیس سازمان نظام مهندسی ساختمان کشور اخیراً مدعی لغو این دستورالعمل از سوی محمد اسلامی شده بودند اما وزیر راه و شهرسازی چهارشنبه گذشته با اشاره به انتخابات نهمین دوره هیئت مدیره سازمان‌های نظام مهندسی کشور گفت: با توجه در پیش بودن نهمین دوره انتخابات هیئت مدیره سازمان‌های نظام مهندسی ساختمان کشور، مسئله مهم تعارض منافع در سازمان‌ها با دقت بسیار بالا مورد بررسی قرار خواهد گرفت.

در نظامنامه ابلاغ شده وزارت راه و شهرسازی درباره انتخابات هیئت مدیره سازمان‌های نظام مهندسی تعهدنامه‌ای آمده که اعضای سازمان‌های نظام مهندسی باید آنرا امضا کنند. در این تعهدنامه عدم تعارض منافع تاکید شده ... «همچنین بدینوسیله اعلام می‌دارم که بر اساس مندرجات نظام نامه مذکور هیچگونه تعارض منفعی با انتخاب به‌عنوان عضو هیئت مدیره سازمان استان ندارم و در صورت انتخاب به عضویت هیئت مدیره در موقعیت‌هایی که در معرض تعارض منافع باشد، قرار نخواهم گرفت...»

تمام افرادی که در انتخابات دوره هشتم هیئت مدیره سازمان‌های نظام مهندسی ساختمان ثبت‌نام کرده‌اند این تعهدنامه را امضا کرده‌اند. اما با وجود امضای این تعهدنامه، بسیار یاز اعضای کنونی هیئت مدیره‌های سازمان‌های نظام مهندسی ساختمان سقف ۱۶۰۰۰ متری سالانه کار خود را به اصلطلاح پُر کرده‌اند.

به گزارش تسنیم، یکشنبه آینده مهلت ثبت‌نام در انتخابات هیئت مدیره سازمان‌های نظام مهندسی ساختمان به اتمام می‌رسد و با توجه به تاکید وزیر راه و شهرسازی بر سخت‌گیری تعارض منافع می‌توان پیش‌بینی کرد بخش زیادی از اعضا هیئت مدیره‌ها، بازرسان و اعضای شورای انتظامی به دلیل تخطی از دستورالعمل رد صلاحیت خواهند شد. یکی از خواسته‌های جامعه مهندسی کشور، شفافیت در اعلام کارکرد اعضای هیئت مدیره‌ها طی سال‌های ۹۷، ۹۸ و ۹۹ و رعایت کامل دستورالعمل تعارض منافع از سوی وزارت راه در بررسی صلاحیت کاندیداها است. درخواستی که معاونت مسکن و ساختمان وزارت راه و شهرسازی باید به آن توجه ویژه‌ای داشته باشد. در این وضعیت شنیده‌ها حاکی از آن است که به واسطه ابلاغ حکم محکومیت یکی از اعضای سازمان نظام مهندسی (سه‌شنبه گذشته)، فشارها برای تغییر ترکیب هیئت تجدید نظر شورای انتظامی نظام مهندسی در حال افزایش است و شخص مذکور به صراحت اعلام کرده که این کار را انجام خواهد داد! حال باید دید در این ماجرا افرادی که از منافع و حقوق مهندسان دفاع کرده همچنان می‌توان در سمت خود در وزارت راه و شهرسازی ادامه فعالیت داشته باشد یا خیر؟

✍ خبرگزاری تسنیم

رد صلاحیت گسترده اعضای هیئت مدیره نظام مهندسی در راه است؟

خبرگزاری تسنیم - ۷ تیر ۱۴۰۰

◀ تعارض منافع در حوزه مسکن و شهرسازی

علی محمد عبدی قهرودی، رئیس دستگاه نظارت بر انتخابات نظام مهندسی ساختمان طی نامه‌ای به ادارات راه و شهرسازی استان‌ها خواستار ارائه کارکرد اعضای هیئت مدیره سازمان‌های نظام مهندسی شده است. این نامه رئیس شورای انتظامی نظام مهندسی ساختمان به مدیران کل ادارات راه و شهرسازی استان‌ها به دلیل دستورالعمل اجرایی بند ۵ ماده ۲ مکرر آئین‌نامه اجرایی قانون نظام مهندسی و کنترل ساختمان است. دستورالعملی که موضوع آن اجتناب از تکفل همزمان اموری است که زمینه و موجبات نمایندگی یا قبول منافع تعارض را فراهم می‌آورد. به این ترتیب با توجه به نامه رئیس دستگاه نظارت بر انتخابات نظام مهندسی ساختمان باید در انتظار رد صلاحیت‌های گسترده اعضای هیئت مدیره‌های کنونی سازمان‌های نظام مهندسی به دلیل تعارض منافع بود.

پس از استعفای وزیر سابق راه و شهرسازی، اعضای هیات مدیره نظام مهندسی ساختمان استانها به این بخشنامه عمل نکرده و اقدام به انجام خدمات مهندسی کردند. این در حالی است که وزارت راه و شهرسازی در دور نهم انتخابات هیئت مدیره به دنبال آن است که اعضای هیئت مدیره‌ای را که چه به صورت شخص حقیقی یا حقوقی از سال ۹۷ به این سو بخشنامه منافع متعارض را رعایت نکرده اند در انتخابات آتی رد صلاحیت کند.

اعضای نظام مهندسی ساختمان سال‌هاست به رویه برخی روسای سازمان‌ها و اعضای هیئت مدیره در نادیده گرفتن حقوق خود اعتراض دارند و آنرا مصداق بارز بی‌عدالتی می‌دانند.

✉ [خبرگزاری تسنیم](#)

تعارض منافع در زنجیره فولاد رفع شود

سجاد غرقی (نایب رئیس کمیسیون صنایع و معادن اتاق ایران) - ۸ تیر ۱۴۰۰

◀ تعارض منافع در حوزه کسب‌وکارها و بازرگانی

اعتقاد عمومی بر این است که باید به دنبال توسعه پایدار زنجیره به معنای توسعه رقابتی باشیم، اما با معضل تعارض منافع در زنجیره مواجه هستیم. از آنجایی که صنعت فولاد صنعتی پر ریسک و هزینه بر بوده، از ابتدا توسط دولت حمایت شده و سعی اصلی در تامین نهاده ارزان بوده است، هرچند شاید این حمایت‌ها در زمان تاسیس قابل قبول بوده اما امروز ادامه دادن این سیاست انحصاری قابل قبول نیست. رویکرد حفظ انحصار می‌تواند بحران‌هایی را به وجود آورد و وقتی می‌خواهیم وارد بورس کالا شویم با مقاومت‌هایی مواجه خواهیم شد.

امروز باید کمک کنیم تا ساختار صنعت فولاد از انحصاری و غیررقابتی به سمت رقابتی شدن پیش برود. ساختار بورس کالا و زمینه رقابتی شدن آن باید اتفاق بیفتد و مسئله تعارض منافع نیز باید حل شود، متأسفانه در این زمینه دولت توان اجماع‌سازی نداشته است.

✉ [روزگار معدن](#)

بخشنامه وزیر توان سلب حقوق قانونی مهندسان نظام مهندسی را ندارد

کارشناس تدوین قانون نظام مهندسی ساختمان - ۱۲ تیر ۱۴۰۰

◀ تعارض منافع در حوزه مسکن و شهرسازی

روز گذشته یکی از خبرگزاری‌ها در مطلبی با تیتیر «رد صلاحیت گسترده اعضای هیئت مدیره نظام مهندسی در راه است؟» از نامه رئیس دستگاه نظارت بر انتخابات نظام مهندسی ساختمان به ادارات راه و شهرسازی استان‌ها و رئیس دستگاه نظارت بر انتخابات استان مبنی بر «ارائه کارکرد اعضای هیئت مدیره سازمان‌های نظام مهندسی» خبر داد. به دنبال انتشار این خبر، یکی از کارشناسان تدوین قانون نظام مهندسی ساختمان که تمایلی به درج نامش نداشت، به «صما» گفت: اینگونه دستورات عمل‌ها خارج از اختیارات وزیر است. بخشنامه وزیر نمی‌تواند با توسل به ماده ۱۲۳ آئین‌نامه، حقوقی را که قانون و آئین‌نامه برای مهندسان و نمایندگان آنها در ارکان سازمان نظام مهندسی به رسمیت شناخته‌اند، محدود یا از آنان سلب کند.

وی با تاکید بر اینکه تفسیر قانون با وزیر نیست، توضیح داد: قانون در ماده ۳۲ قانون نظام مهندسی فقط ارائه خدمات مهندسی طراحی، اجرا و نظارت توسط اشخاص حقیقی و حقوقی که مسئولیت بررسی، تایید یا امور مربوط به کنترل ساختمان آن پروژه را نیز بر عهده دارند، منع قانونی می‌کند.

این کارشناس تدوین قانون نظام مهندسی ساختمان با یادآوری اینکه این منع فقط مربوط به یک پروژه است نه محروم کردن اعضای ارکان سازمان از ارائه خدمات حرفه‌ای به‌طور کل در طول سه سال، افزود: گذشته از این، از حیث عقلی هم این کار درست نیست؛ این اشخاص نمایندگان صاحبان حرفه هستند، چگونه می‌توان به آنها گفت حرفه خود را تعطیل کنید تا بتوانید نماینده اهل حرفه شوید؟

وی با بیان این نکته که سلب حق قانونی اشخاص نیاز به قانون‌گذاری جدید دارد، تصریح کرد: ماده ۱۲۳ آئین‌نامه که به وزیر حق تفسیر آئین‌نامه و نه قانون را داده، فقط در موارد وجود سکوت یا ابهام در آئین‌نامه، به وزیر این حق را داده است و لاغیر.

این کارشناس تدوین قانون نظام مهندسی ساختمان در تکمیل توضیح خود اضافه کرد: در صورتی که مواردی را که در بخشنامه وضع کرده‌اند، اولاً تفسیر نیست بلکه وضع حکم است و دوماً شرایط ذکر شده در آئین‌نامه در مورد عضویت در هیئت مدیره و بقیه نهادهای سازمان نظام مهندسی فاقد ابهام هستند و سکوت نیز ندارند که وزارتخانه در آن خصوص اقدام به تفسیر کند. سکوت آئین‌نامه به معنای این نیست که هر آنچه در آئین‌نامه نوشته نشده وزیر به جای هیئت وزیران وضع احکام جدید کند. آئین‌نامه نسبت به تمام مطالب و احکام قابل صدور دنیا بجز آنچه در داخلش آمده ساکت است؛ آیا وزیر حق دارد در خصوص همه آنها وضع مقررات کند؟

این کارشناس تدوین قانون نظام مهندسی ساختمان تاکید کرد: سکوت یعنی در موردی قانون نظام مهندسی و کنترل ساختمان مقرر کرده باشد که در آئین‌نامه تفصیل داده شود و آئین‌نامه از قلم انداخته باشد که به آن مورد بپردازد، نه آنکه ماده ۱۲۳ را آنقدر فراخ بگیریم که به وزیر اذن داده باشد که به بهانه سکوت آئین‌نامه در تمام مسائلی که در آئین‌نامه نیست، مقررات قانونی جدید وضع کند.

وی در عین حال یادآور شد: اینکه گفته شده این ترتیبات برای شفاف‌سازی و مبارزه با فساد وضع شده است باید با قاطعیت عرض کنم مبارزه با فساد اقدامی لازم است، اما نه از طریق تجاوز و نقض قانون که مادر همه مفاسد است. اگر این کار شدنی بود در ادوار قبل شده بود.

توجه به تعارض منافع در طرح اصلاح قانون تاسیس مدارس غیردولتی

علیرضا منادی سفیدان (رئیس کمیسیون آموزش مجلس) - ۸ تیر ۱۴۰۰
 ◀ تعارض منافع در حوزه آموزش عمومی

تعارض منافع یکی از مسائل دیده شده در طرح اصلاح موادی از قانون تاسیس و اداره مدارس و مراکز آموزشی و پرورشی غیردولتی است و در زمان مسئولیت پیش‌بینی شده است که افراد حق تاسیس مدارس غیرانتفاعی را نداشته باشند و نکات مثبت دیگری که در این طرح دیده شده می‌تواند بسیاری از مسائل را مرتفع کند ضمن اینکه کمیسیون این آمادگی را دارد که برخی نگرانی‌های دوستان نماینده را به صورت دو شوری بررسی کرده و اصلاح نماید. ✍ شورای عالی انقلاب فرهنگی

مفاهیم پایه‌ای تعارض منافع در نظام حکمرانی

اندیشکده شفافیت برای ایران - ۶ تیر ۱۴۰۰
 ◀ کلیات تعارض منافع

مؤلفه‌های تعریف تعارض منافع در نظام حکمرانی

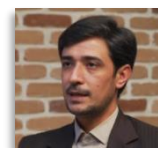
تعارض منافع به عنوان یک مفهوم عام در تمام عرصه‌های اجتماعی از روابط خانوادگی تا روابط بین سازمان‌ها وجود دارد. خروجی موقعیت‌های تعارض منافع در هر عرصه‌ای متفاوت است. یکی از عرصه‌های مهم، حوزه‌ی حکمرانی است. از آن جایی که حکومت نماینده و مدافع حقوق عمومی جامعه است، انتظار می‌رود در تحقق منافع به‌جا و خیر جمعی کوشا باشد. بنابراین شناخت و بررسی مفهوم تعارض منافع در حوزه حکمرانی بسیار ضروری است. در شکل بالا بطور خلاصه مؤلفه‌ها و اجزای تعارض منافع در نظام حکمرانی، بیان شده است بر اساس چهار رکن توضیح داده شده، می‌توان

تعریف تعارض منافع در نظام حکمرانی را به‌طور اجمالی این‌گونه بیان کرد: «تعارض منافع در نظام حکمرانی به موقعیتی گفته می‌شود که در آن یک مقام دولتی در نقش‌های سازمانی خود، هنگام اعمال اراده یا تصمیم‌گیری‌های احتمالی در آینده، در مورد موضوعاتی که در حیطه‌ی وظایف اوست، بر سر دوراهی انتخاب بین نفع به‌جا و نفع نابه‌جا قرار گیرد».

نظام بانکی دچار تعارض منافع سیستماتیک است

مهدی موحدی بکنظر (اقتصاددان) - ۹ تیر ۱۴۰۰

◀ تعارض منافع در نظام بانکی

ساختارهای نظارتی بانک مرکزی چندان قوی نیست، برای اینکه با یک ضمانت اجرایی قوی ورود پیدا کند و اصطلاحاً بانک‌ها را غربالگری کند، بانک‌های بد را از بانک‌های خوب جدا کند. چون معیار و ساختاری وجود ندارند نمی‌توانند ضمانت اجرایی قوی داشته باشند، این ضعف‌ها در کنار هم منجر به ایجاد تعارض منافع می‌شود. یعنی عملاً مدیران و سرمایه‌گذاران بانک‌ها، ساختار نظام بانکی و منفعتی که گفته شده در سیستم بانکی وجود دارد را برای اهداف شخصی و کسب سودهای خود می‌خواهند پس در مدیریت بانکها، تعارض منافع سیستماتیکی به وجود آمده که باعث شده، ساختار نظارتی بانک مرکزی ولو ساختار نظارتی ضعیفی باشد، خیلی خوب کار نکند.

برای حل مشکل، ما احتیاج به دو سیاست داریم، سیاست‌های هدایت اعتبار و سیاست‌های هدایت نقدینگی، سیاست‌های هدایت اعتبار در واقع سیاست‌هایی است که در حیطه اختیارات بانک مرکزی است از جمله سیاست‌های پولی برای غربالگری و نظارت بر عملکرد بانکها، در واقع تهیه نظام پاداش و جزا برای بانک‌ها و برای مدیریت تعارض منافع بانک‌ها این سیاست هدایت اعتبار است.

🔗 خبرگزاری دانشجو

فره بردن مدارس غیر دولتی به قیمت تضعیف مدارس دولتی

ابراهیم سحرخیز (معاون اسبق وزارت آموزش و پرورش) - ۹ تیر ۱۴۰۰

◀ تعارض منافع در حوزه آموزش عمومی

قانون تعارض منافع به مجلس ارائه شده اما می‌گویند نمایندگان امروز و فردا کرده‌اند. به‌طور کلی این قانون در تمامی دستگاه‌ها به فراخور وظایف خود یکی از بهترین شیوه‌ها برای پیشگیری از فساد است، وقتی وزیر و معاون وزیر و مدیر مدرسه دولتی، همزمان مدرسه‌ای تأسیس کرده و یا دارای آموزشگاه علمی-آزادند و چاپخانه کتاب‌های کمک‌درسی دارند، یعنی در کنکور ذینفع‌اند و این‌ها از مصادیق بارز تعارض منافع است و ما با مدیران مدارس روبه‌رو بوده‌ایم که خودشان عملاً دانش‌آموزان را به آموزشگاه‌های آزاد و خرید کتاب‌های کمک‌درسی ترغیب کرده‌اند. یا دانش‌آموزان ممتاز را به سمت مدارس غیردولتی هل داده‌اند که احتمالاً این مدارس متعلق به خود آن‌هاست و یا از این مدارس، پورسانت دریافت می‌کنند. حتی مؤلف کتاب درسی که در سازمان پژوهش آموزش و پرورش کتاب تألیف می‌کند که یا در استخدام آموزش و پرورش است و یا در این پروژه با آموزش و پرورش قرارداد منعقد کرده، نباید قبل از چاپ کتاب، آن را به مؤسسات کنکوری بدهد تا برای کتابش حل‌المسائل بنویسند. همه این‌ها به بحث تعارض منافع برمی‌گردد. چرا ما دو بار در مورد کنکور قانون وضع کردیم، زمین ماند؟ این کاسبان کنکور و این ناشران کتاب‌های کمک‌درسی نفوذ زیادی دارند و البته عنوان کتاب‌های کمک‌درسی غلط است چون این کتاب‌ها کمکی به درس نمی‌کند و دانش‌آموز را به تفکر و اندیشیدن و انمی‌دارد و لقمه آماده و سهل‌الهضم است و صرفاً نکاتی درسی را برجسته می‌کند تا کار دانش‌آموز راحت شود. این‌ها حلقه‌ای به هم پیوسته و پیچیده‌اند که اختاپوس وار عمل می‌کنند و آموزش و پرورش را هم دور می‌زنند.

🔗 روزنامه رسالت

اصل تعارض منافع در انتصابات به صورت جدی مدنظر قرار گیرد

مسعود زریبافان (معاون رئیس جمهور در دولت احمدی نژاد) - ۱۰ تیر ۱۴۰۰

◀ کلیات تعارض منافع

یکی از اصول بسیار مهمی که امروز در جهان با تبدیل شدن به قانون، مورد توجه و اقدام جدی است، اصل تعارض منافع است، که متأسفانه در کشور ما مورد بی توجهی جدی است، به جرات میتوان گفت اگر امروز کشور و مردم ما دچار مشکلات مصیبت بار اقتصادی ناشی از رانت خواریها، بی عدالتیها و سوء استفادهها از موقعیتهای شغلی و امضاءهای طلایی هستند و اگر کشور ما در گرداب اسف بار آفازادگی و خویشاوند سالاری افتاده است ناشی از بی توجهی به این اصل مهم است. کار تصمیم سازی، تصمیم گیری و اجرا را نباید به دست کسانی داد که خود کاسب و ذینفع اقتصادی هستند. نباید توقع داشت وقتی کشور در دست مسئولینی است که خود دست اندر کار واردات و بنگاههای اقتصادی متعدد و ثروت هزاران میلیاردی ناشی از رانت‌های اطلاعاتی و امضاءهای طلایی هستند، و منافع شخصی آنها با منافع کشور و توده‌های مردم تعارض جدی است، وضع تولید و اقتصاد و معیشت مردم بهتر از این باشد.

✉ خبر فوری

مدیریت تعارض منافع، پیش‌نیاز تحقق عدالت در سلامت

خلیل علی محمدزاده (رئیس مرکز تحقیقات سیاستگذاری اقتصاد سلامت) - ۱۱ تیر ۱۴۰۰

◀ تعارض منافع در حوزه درمان و سلامت

تعارض منافع برای همه ما و بصورت روزانه اتفاق می‌افتد. تعارض منافع میان افراد در تعاملات اجتماعی امری ناگزیر است. از اینرو سیاستگذاران با اصل قرار دادن نفی و رفع تعارض منافع، بایستی تلاش کنند تا آنرا چنان مدیریت کنند که مانعی برای خدمت و مخدوش کننده اعتماد در جامعه نباشد. وقتی سیاستگذاران، قانونگذاران، مدیران ارشد ستادی و یا اجرایی درگیر تعارض منافع می‌شوند و قادر به مدیریت و یا مایل به جلوگیری از آن نمی‌شوند و یا خدای ناکرده از آن استقبال و به سوی آن حرکت می‌کنند؛ این مسئله مایه ی بسیاری از رانتها، تبعیضها، مفاسد، معصیتها، مصیبتها و بی عدالتیها می‌گردد.

تحقق عدالت (Equity) در سلامت نیازمند تولید و توزیع خدمات، دسترسی عامه به خدمات، رعایت اولویتها، در نظر گرفتن اهداف و نیازها، تامین منابع، کیفیت خدمات و کالاهای سلامت و پاسخگویی است. این امر مهم احتیاج به سیستمهای شفاف، هوشمند و تربیت و بکارگیری نیروهای انسانی شایسته، ساختار مناسب و اصلاح فرآیندها و رویه‌ها و شاخصهای رصد و ارزیابی دارد.

تعارض منافع در همه نظامها و کشورها، سنگ‌انداز پیشرفت و تحول به حساب می‌آید. در کشور ما هم تاکنون آسیبهای مادی و معنوی زیادی را موجب شده است. مجلس شورای اسلامی برای ریل گذاری صحیح امور، باید این قانون را با تمام جزئیاتش از تصویب بگذراند و بر اجرای آن به شدت و با دقت مراقبت و مواظبت نماید و در زدودن این عارضه نباید کمترین تساهل و تعارفی داشته باشد.

✉ سایت مدیریت خدمات بهداشتی و درمانی

دولت جدید به تعارض منافع در نظام سلامت پایان می‌دهد؟

سید مؤید علویان (استاد بازنشسته دانشگاه علوم پزشکی) - ۱۲ تیر ۱۴۰۰
◀ تعارض منافع در حوزه درمان و سلامت

یکی از چالش‌های حوزه سلامت کشور، مدیریت این حوزه است. وقتی نتوان وزیر توانمند برای وزارتخانه بهداشت پیدا کرد، نباید انتظار داشت حوزه سلامت از چالش‌های درگیر آن رهایی یابد. با وجود گذشت بیش از ۱۵ سال از تصویب استقرار نظام ارجاع سلامت و پزشک خانواده، این مهم هنوز به دلیل تعارض منافع حاکمان نظام سلامت و گریز از شفاف‌سازی اجرایی نشده است. بنابراین باید دولت سیزدهم پرونده سلامت و نظام ارجاع پزشک خانواده را نخستین اولویت خود پس از واکسیناسیون همگانی قرار دهد تا علاوه بر کاهش هزینه‌های درمان، کاهش هزینه خدمات تشخیصی غیرضروری و کاهش مصرف دارو، شاهد نظام مالی شفاف در حوزه سلامت باشیم.

☞ قدس آنلاین

لغو شرط استعفا در زمان ثبت‌نام برای شاغلان دستگاه‌های نظارتی و اجرایی

علی محمد عبدی قهرودی (مدیرکل دفتر توسعه مهندسی ساختمان) - ۱۲ تیر ۱۴۰۰
◀ تعارض منافع در حوزه مسکن و شهرسازی

دفتر توسعه مهندسی ساختمان در ابلاغیه‌ای به مدیران کل راه و شهرسازی استان‌های سراسر کشور، از لغو شرط استعفا در زمان ثبت‌نام برای اعضای شاغل در دستگاه‌های نظارتی و اجرایی، خبر داد. همچنین، طبق بخشنامه دفتر توسعه مهندسی ساختمان، با موافقت معاونت مسکن و ساختمان، اعضای مشمول بخشنامه اعلام مصادیق تبصره ۳ بخش پ ماده ۵۹ آیین‌نامه اجرایی قانون نظام مهندسی که پیش از این موظف بودند در زمان ثبت‌نام برای انتخابات هیات‌مدیره سازمان‌های نظام مهندسی استان‌ها، از سمت‌های خود استعفا دهند، می‌توانند با ارایه تعهدنامه رسمی محضری در انتخابات، ثبت‌نام کنند.

طبق تبصره ۳ بند پ ماده ۵۹ آیین‌نامه اجرایی قانون نظام مهندسی و کنترل ساختمان، به منظور رفع تعارض منافع و تسهیل رقابت سالم و اجتناب از اختلال در انجام وظایف تصدی همزمان کارکنان دستگاه‌های نظارتی یا اجرایی مرتبط با موضوع قانون، مجاز نیست.

بنا بر اعلام علی محمد عبدی قهرودی مدیرکل دفتر توسعه مهندسی ساختمان، در سال ۹۷ و با بخشنامه وزیر وقت راه و شهرسازی، اسامی ۱۳ نهاد و دستگاه اجرایی به عنوان مصادیق این بند اعلام شد که در ابتدای خردادماه سالجاری و با موافقت مهندس اسلامی، وزیر راه و شهرسازی، تعداد دستگاه‌های مشمول به ۸ دستگاه کاهش یافت. طبق نظام‌نامه انتخابات نهمین دوره هیات‌مدیره سازمان‌های نظام مهندسی، افرادی که در ۸ نهاد و دستگاه ذکر شده در بخشنامه مذکور شاغل بوده یا رابطه استخدامی دارند، در زمان ثبت‌نام مکلف به استعفا از دستگاه متبوع خود بودند. به گفته مدیرکل دفتر توسعه مهندسی ساختمان وزارت راه و شهرسازی، با بخشنامه اخیر، تعهد به ارایه موافقت دستگاه با استعفای این افراد تا ۷۲ ساعت بعد از اعلام نهایی نتایج انتخابات، جایگزین استعفای این افراد شده است.

☞ خبرگزاری پانا

پیامدهای تعارض منافع در سطوح فردی، سازمانی و اجتماعی

اندیشکده شفافیت برای ایران - ۱۲ تیر ۱۴۰۰

◀ کلیات تعارض منافع

تعارض منافع و به خصوص تعارض منافع ادراک شده در سه سطح فردی، سازمانی و اجتماعی می‌تواند پیامدها و آثار سوء چشمگیری را ایجاد کند.

۱- پیامد فردی: فرد وقتی در چنین موقعیتی قرار گیرد، حتی اگر از قدرت اعطا شده، سوءاستفاده نکند، پیامدهای روانی و ذهنی فراوانی را متحمل می‌شود. به عبارتی همیشه منشأ استرس‌ها و ناملایمات روانی درون فرد نیست، بلکه گاهی اوقات مناسبات سازمانی (مانند نوع استخدام، دستورالعمل‌ها، استراتژی سازمان و...) موجب استرس و فشار روانی می‌شود. این درگیری‌های ذهنی موجب کاهش تمرکز و حتی انگیزه‌ی کارمند دولت و در نتیجه کاهش بهره‌وری سازمانی می‌شود.

۲- پیامد سازمانی: پیامدهای تعارض منافع در سطح سازمان با شدت بیش‌تر و اثرات مخرب بالاتری همراه است و حتی ممکن است پیامدهای خاصی باشند که فقط در محیط‌هایی با ماهیت سازمانی دیده شود. چند مورد از پیامدهای سوء عبارتند از: الف- طفره‌روی اجتماعی؛ ب- احساس نابرابری و کاهش انگیزه؛ ج- آسیب رساندن به شهرت سازمان؛ د- افزایش تضاد سازمانی.

۳- پیامد اجتماعی: کاهش اعتماد اجتماعی و گسترش سوء ظن و در نتیجه کاهش سرمایه اجتماعی از پیامدهای تعارض منافع ادراک شده ناظر بر روابط اجتماعی است. در واقع همان‌طور که فساد موجب کاهش اعتماد عمومی و سرمایه اجتماعی می‌شود، تعارض منافع ادراک شده نیز چنین اثری را داراست؛ چراکه هر دو نزد عامه مردم یک نتیجه را دارند و آن، احساس بی‌کفایتی و رواج ناکارآمدی میان مسئولین است. این مسئله در مواردی می‌تواند کاهش مشروعیت سیاسی نظام را در پی داشته باشد، همچنان که احساس بی‌کفایتی و شایستگی مسئولان موجب افزایش اعتماد و سرمایه اجتماعی خواهد شد. بنابراین تعارض منافع ادراک شده در روابط فیما بین اعضای اجتماع، موجب سوء ظن، بی‌اعتمادی و انحراف اخلاق در روابط بین مردم و دولت موجب فرسایش مشروعیت سیاسی و مقبولیت اجتماعی می‌شود.

پیامدهای موقعیت تعارض منافع را در دو حوزه اقتصادی و سیاسی می‌توان بررسی کرد:

۱- پیامدهای اقتصادی شامل الف- فساد و سرمایه‌گذاری داخلی و خارجی؛ ب- فساد و بودجه دولتی؛ ج- فساد، نابرابری اجتماعی و فقر؛ د- فساد و بهره‌وری؛ ه- فساد و منابع طبیعی؛ و- فساد و نوآوری.

۲- پیامدهای سیاسی: شاید در عرصه‌ی حکمرانی مسئله‌ای مهم‌تر از اعتماد عمومی جامعه به حکومت نتوان یافت. اعتماد که مهم‌ترین رکن سرمایه اجتماعی است، موجب بهتر و کاراتر انجام شدن امور می‌شود. دموکراسی و فساد، دو سر طیف ایجاد و تخریب اعتماد عمومی‌اند. از این رو پیامدهای سیاسی فساد بیش‌تر ناظر به تخریب اعتماد عمومی و دموکراسی خواهد بود.

لایحه مدیریت تعارض منافع، لایحه‌ای فراجناحی

خبرگزاری دانشجو - ۱۲ تیر ۱۴۰۰

◀ طرح و لایحه تعارض منافع

امروزه هر کشور مدعی مبارزه با فساد، در تلاش است تا با هدف جلوگیری از اتلاف منابع، افزایش اعتماد عمومی به نظام سیاسی و ارتقای سلامت و کارآمدی نظام اداری، از تاثیر سوء منافع شخصی و ثانویه بر نحوه انجام وظایف و اختیارات حرفه‌ای و قانونی پیشگیری کرده و موجبات رشد و توسعه کشور را با دقت و سرعت بیشتری فراهم آورد. به همین خاطر با شناسایی دقیق مساله تعارض منافع به عنوان بستر اصلی بروز انواع مفاسد، حوزه اثرگذاری و مصادیق گوناگون آن، قوانین جامع و یکپارچه‌ای را جهت مدیریت موقعیت‌های به وجود آمده به تصویب و اجرا می‌رساند. در ایران این لایحه تحت عنوان نحوه مدیریت تعارض منافع در انجام وظایف قانونی و ارائه خدمات عمومی در تاریخ ۱۳۹۸/۰۸/۱۹ در هیات وزیران با قید دو فوریت تصویب شد و برای طی تشریفات قانونی به مجلس شورای اسلامی فرستاده شد. اما مجلس دهم فرصتی برای بررسی و تصویب لایحه نداشت. این لایحه در محافل تخصصی مورد بحث و نقد قرار گرفته و نقاط قوت و ضعف آن بررسی شده است، از این رو به نظر می‌رسد لایحه‌ای است که می‌تواند کارآمد باشد. در همین حال مجلس یازدهم در حال تهیه طرح ۲۷ ماده‌ای مدیریت تعارض منافع است و کمیسیون اجتماعی مجلس کلیات این طرح را تصویب کرده است. این اقدام مجلس شورای اسلامی در حالی صورت می‌گیرد که لایحه دولت که وقت و انرژی زیادی برای آن صرف شده، در انتظار بررسی در مجلس معلق مانده است. در واقع در حالی که یک لایحه از طرف دولت آماده شده و برای مجلس ارسال شده است، نمایندگان مجلس شورای اسلامی آن لایحه را در دستورکار قرار نمی‌دهند و به طور موازی طرح دیگری را آماده می‌کنند. هر چند هر تلاشی برای حل معضل تعارض منافع قابل تقدیر است، ولی این وضعیت باید بهتر مدیریت شود. به عبارت دیگر اختلافات و سوء تفاهمات بین مجلس و دولت بر سر این لایحه باید به گونه‌ای رفع شود که اگر مجلس شورای اسلامی بر این لایحه ایراداتی دارد آن را اصلاح کند و یا نظرات کارشناسی خود را در لایحه بگنجانند. بنابراین انتظار می‌رود در دولت جدید هر چه زودتر این لایحه در تعامل با مجلس تصویب شود و به مرحله اجرا برسد. بعد از این مرحله است که پای قوه قضائیه نیز باز می‌شود به طوری که در صورت نقض این قانون و یا دور زدن آن قوه قضائیه باید در رصد و شناسایی و محاکمه عواملان فعالیت داشته باشد.

🔗 خبرگزاری دانشجو

محتوای چند رسانه‌ای تعارض منافع

در هفته گذشته، یک کلیپ و یک برنامه تصویری مرتبط با تعارض منافع در فضای مجازی منتشر شد:

- [عمومی نکردن نظام آموزشی به خاطر تعارض منافع مسئولان است!](#) / سید مجید حسینی / آپارات / ۵ تیر ۱۴۰۰

تحلیل فضای مجازی: ناتوان در اقناع جامعه نگران از تعارض منافع بی‌عملی مسئولان وزارت بهداشت در رفع اتهام تعارض منافع از عملکرد خود

محمد عادل

در هفته گذشته و طی روزهای پنج‌شنبه سوم تا چهارشنبه نهم تیرماه، ۱۱۲ توییت در توییتر، ۴۲ مطلب در تلگرام و ۱ پست در اینستاگرام منتشر شده است که به مسئله تعارض منافع پرداخته‌اند. در این هفته مانند بسیاری از هفته‌های گذشته نظام سلامت ایران، هدف اصلی انتقادات بوده است. وضعیت این وزارتخانه به نحوی است که برخی افراد چه در تلگرام و چه در توییتر، اولین مشکلی که باید به دست دولت بعدی حل شود را مسئله تعارض منافع در این وزارتخانه دانسته‌اند.

چشمان کاملاً بسته

قریب به یک سال و نیم از زمانی که مرکز توانمندسازی حاکمیت و جامعه اقدام به رصد و [تحلیل فضای مجازی](#) پیرامون موضوع تعارض منافع کرده است می‌گذرد و در طی این مدت اتفاقات حوزه‌های مختلف را که کاربران در فضای مجازی نسبت به آن‌ها واکنش نشان داده‌اند، بازتاب داده است. یکی از پرتکرارترین این حوزه‌ها نظام بهداشت و سلامت کشور بوده است که [تعارض منافع در بخش‌های مختلف آن](#) از جمله دریافت مجوز داروخانه، تولید و توزیع واکسن کرونا و... و حتی مواردی مانند خودکشی تعدادی از دانشجویان پزشکی همواره مورد توجه بوده است. تعدد و تکرار این موارد در این مدت چنان بوده است که اگر شخصی هیچ شناختی درباره این حوزه و مسائل ناشی از تعارض منافع در آن نداشته باشد، با خواندن چند شماره از خبرنامه مرکز، به آسانی می‌تواند تصویر هولناک آنچه بر سر سلامت مردم به خصوص در دوران کرونا آمده است را درک کند. به‌عنوان نمونه‌ای از این موارد کافی است به سخنان علویان، معاون سلامت وزارت بهداشت دولت نهم در گفتگو با [خبرگزاری مهر](#) توجه شود که گفته است: «آمارهای مالی و حساب‌های سلامت، شفاف نیستند و معلوم نیست که اعتبارات و بودجه‌هایی که تزریق می‌شود، چگونه و کجا هزینه می‌گردد. در سال ۹۲، رقمی بالغ بر ۵۸ هزار میلیارد تومان وارد حوزه سلامت شده که این رقم در آخر سال ۹۹ به ۳۰۰ هزار میلیارد تومان رسیده است؛ یعنی حساب‌های سلامت در این سال‌ها ۵ برابر بزرگ‌تر شده و انتظار داشتیم اتفاقات خیلی بزرگی بیافتد که چنین نشده است. باید مشخص شود که چه دست‌هایی وجود داشته تا مانع از واردات واکسن حداقل از چین و هند شوند. در واقع، شائبه تضاد منافع در حوزه سلامت اینجا خودنمایی می‌کند». به‌عنوان نمونه‌ای دیگر نیز می‌توان به سخنان محمد صالح جوکار رئیس کمیسیون امور داخلی کشور و شوراهای مجلس توجه کرد که به گفته [کانال تلگرامی ویژه‌های خبری یزد](#) در مورد مجوز تأسیس داروخانه گفته است: «تعارض منافع علت اصلی مخالفت با رفع انحصار در

تأسیس داروخانه‌ها است. در هر کسب و کاری که انحصار بوجود آید رانت و کاهش کیفیت خدمات ارائه شده به مردم را به دنبال خواهد داشت. عمده افراد بدلیل تعارض منافع با این موضوع مخالف هستند.»

وضعیت در وزارت بهداشت به قدری اسفناک است که حسین سلاح‌ورزی در توئیتر خود، میزان جدیت آقای ریسی در مبارزه با فساد و تعارض منافع را با رفتار آتی وی نسبت به این وزارتخانه می‌سنجد و می‌گوید: «وزارت بهداشت نمونه خوبی از حکمرانی بد را به نمایش گذاشته. ناکارآمدی، تعارض منافع، عدم پاسخگویی و توهین به مردم و... آقای ریسی می‌خواهید با فساد و ناکارآمدی مبارزه کنید و دولت را به جایگاه واقعی‌اش یعنی خدمت و تکریم مردم بازگردانید؟ این شما و این وزارت بهداشت بسم الله!»

حال کافی است در کنار گرفتاری به چنین وضعیتی، واکنش برخی مسئولان این وزارتخانه را در نظر بگیریم. همان‌طور که در گزارش [تحلیل فضای مجازی هفته پیش](#) گفته شد کمیته ملی اخلاق، در نامه‌ای مخالفت خود را نسبت به صدور مجوز استفاده اضطراری از واکسن ایرانی نشان داد؛ اما در این هفته به گزارش [کانال تلگرامی پزشکان و قانون](#)، مینو محرز، عضو ستاد ملی مبارزه با کرونا، به جای پاسخگویی و ارائه مدارک مستدل مبنی بر عدم وجود تعارض منافع در این خصوص گفته است: «این نامه برای من هم سؤال برانگیز شد اما مشخص شد که مربوط به دو هفته قبل از دادن مجوز مصرف اضطراری به واکسن کوو ایران برکت بود و شاید انتشار آن با هدف نگران کردن مردم نسبت به این واکسن انجام شد.» هرچند نامه کمیته اخلاق مربوط به ۱۸ خرداد بوده و در ۲۴ خرداد واکسن ایرانی مجوز گرفته است اما از مدت‌ها پیش وزیر بهداشت در مورد دادن مجوز بدون سپری شدن فاز سوم صحبت کرده بود. این نحوه پاسخگویی خود نشان می‌دهد کسانی که مسئولیت سلامت مردم را در دست گرفته‌اند تا چه میزان در پی شفافیت و پاسخگویی هستند و بیش از آنکه سعی داشته باشند جامعه را نسبت به اقدامات خود و واکنش داخلی مطمئن سازند، درصدد هستند تا اتهاماتی را متوجه منتقدان خود کنند. نمونه دیگر این رفتار را می‌توان در واکنش کیانوش جهانپور مشاهده کرد که منتقدان را «پفیوز» خوانده بود. کاربری به نام Mamad نیز در پاسخ به این رفتار نوشته است:

«متأسفانه افرادی که شفافیت و علم را از آقایان مطالبه می‌کنند می‌شوند وطن فروش و خائن، الانم ادبیاتشون عوض شده و کوچه بازاری شده و افراد علمی را پفیوز خطاب میکنند. آقای دکتر این سخنان شما نشان‌دهنده تضاد منافع است، این حق مردم است در مورد ماده تولید شده اطلاعات شفاف داشته باشند... حق مردم ایران شفافیت است، حق مردم ایران اینست قربانی شبه علم و تضاد منافع نشوند، حق مردم ایران این است که پفیوز خطاب نشوند، این توهین‌ها به عذرخواهی احتیاج دارد، شفافیت برای آحاد مردم و جامعه علمی منتقد یک حق واجب است شما جواب یک مطالبه حق را با توهین می‌دهی؟ عجب!!!»

اما حال که مسئولان وزارت بهداشت پاسخگو نیستند چه می‌توان کرد؟ در این میان برخی کاربران همچنان دیدگاه فردمحور داشته و گمان می‌کنند با خواست یک نفر می‌توان تعارض منافع را محدود کرد. چنانچه آن‌ها چنین فردی را ابراهیم ریسی می‌دانند که می‌تواند با اقدامات مختلف و در وهله اول با انتخاب فردی غیرپزشک به‌عنوان وزیر بهداشت

بر این مشکل فائق آید. هرچند این انتخاب می‌تواند گامی مؤثر در راه مبارزه با تعارض منافع باشد اما کاربری به نام man_sor72 به درستی به خلأ قانونی در کشور اشاره کرده و می‌گوید:

«اگر قانون تعارض منافع داشتیم هیچ مسئول امور فرهنگی آموزشی نمی‌توانست هم‌زمان مدرسه غیرانتفاعی داشته باشد هیچ وزیر بهداشتی نمی‌توانست هم‌زمان بیمارستان خصوصی داشته باشد هیچ مسئول امور شهرسازی نمی‌توانست در مسیر خیابان یا اتوبان جدید ملک خریداری کند و... تا وقتی قوانین شفافیت، قانون تعارض منافع، قانون حمایت از سوت‌زن‌ها و دیگر قوانین ضروری و بدیهی تصویب و اجرا نشود، امید به اصلاح امور بیهوده است.»

فارغ از اینکه تا چه حد اتهامات و گمانه‌زنی‌های مختلف مبنی بر تعارض منافع موجود در این وزارتخانه صحت داشته باشند، نکته قابل تأمل این است که این وزارتخانه و مسئولین آن تلاشی برای ایجاد شفافیت و اعلام نحوه و چگونگی مدیریت منافع متعارض نمی‌کنند. در حالی که در برخی کشورها، به دلیل آنکه گروه‌هایی از مردم بنا به دلایلی از تزریق واکسن خودداری می‌کنند؛ دولت‌ها مدام در پی جلب اعتماد مردم نسبت به واکسن کرونا هستند اما مسئولان وزارت بهداشت در ایران با وجود انتقادات فراوان، الزامی به برقراری مکالمه با مردم و رفع نگرانی‌های آن‌ها احساس نمی‌کنند و ترجیح می‌دهند که چشمان خود را به روی نگرانی‌ها و مشکلات پیش‌آمده ببندند.

خبرنامه هفتگی مدیریت تعارض منافع

مجموعه مطالعه و پایش تعارض منافع در ایران - ۵۱

شماره پنجاه و یکم - ۵ تا ۱۱ تیر ۱۴۰۰

دبیر خبرنامه: سمانه سهرابی

مجری: مرکز توانمندسازی حاکمیت و جامعه جهاد دانشگاهی

شماره واتساپ خبرنامه: ۰۹۰۲۰۴۳۲۹۹۵

